Motion

1983/84: 2844

Jan-Erik Wikström m. fl.

Statsbidrag till alternativa barnomsorgsformer (prop. 1983/84: 177)

Regeringens syfte med propositionen om statsbidrag till alternativa barnomsorgsformer är att förhindra alternativ med företagsdrivna daghem. Vi motsätter oss detta förslag.

Vår utgångspunkt är att daghem är en bra form för barnomsorg. Ambitionen måste vara att daghemsplatser skall kunna stå till förfogande för de familjer som önskar utnyttja dem. Fortfarande är köerna till daghemmen stora. Med hänsyn till finansieringsproblem som råder i den offentliga sektorn blir det svårt att med nuvarande höga kostnader per daghemsplats bygga ut barnomsorgen till full behovstäckning. Om inte nya alternativ prövas riskeras att en social orättvisa kvarlever. Den som motsätter sig försök som syftar till att med bevarad eller förbättrad kvalitet i omsorgen dämpa kostnaderna, slår därför i realiteten vakt om de befintliga orättvisorna. Detta synes vara regeringens politik.

Oroväckande många vittnesbörd har på senare år kommit fram om daghemspersonal som känner sig låst och kringskuren av trubbiga instruktioner från en avlägsen kommunal byråkrati. Det är – både för barnen och personalen – viktigt att barnomsorgen framgent präglas mindre av traditionell myndighetsutövning och mer av modernt servicetänkande. Personalen måste få arbeta under större frihet och större ansvar än de nu regelmässigt får.

Också barnomsorgen måste präglas av en vilja till försök, mångfald och alternativ. Inte minst i detta avseende är det väsentligt att ta till vara olika utvecklingsmöjligheter. Nya initiativ kan ge stimulanser till utveckling även inom den kommunala barnomsorgen. Det är därför glädjande att socialdemokraterna, åtminstone att döma av propositionen, nu övergivit sitt motstånd mot föräldrakooperativa daghem, daghem som drivs enligt Montessori- eller Waldorfpedagogiken och barnomsorg som drivs av andra ideella organisationer.

Vi hoppas att dessa nya signaler också uppfattas ute i de många kommuner i landet där socialdemokrater sedan länge envetet bekämpat alla alternativa lösningar till den kommunala egenregimodellen inom barnomsorgen.

Vi befarar dock att så inte blir fallet. De positiva ordalagen i propositionen rimmar nämligen illa med det i höstas tagna beslutet att föräldrakooperativa och andra ideellt drivna daghem skall få lägre statsbidrag än de statsbidrag som utgår när kommunen driver verksamheten i egen regi. Bidraget per årsarbetare utgår enligt detta beslut enbart för kommunalt

anställd personal. Alltfort vill regeringen sätta alla alternativ till rent kommunal verksamhet i ekonomisk strykklass.

Den organiserade barnomsorgen är en kommunal uppgift. Statsbidraget bör därför enligt vår mening utgå till kommunen utan diskriminering med hänsyn till hur kommunen väljer att rent faktiskt organisera barnomsorgen. Regeringens politik favoriserar egenregilösningar, diskriminerar ideella alternativ och syftar till att i realiteten förbjuda företagsdrivna daghem. Regeringspolitiken präglas alltså i detta avseende av en anmärkningsvärd misstro mot kommunernas förmåga att själva ta sitt ansvar för barnomsorgen.

De motiv som regeringen anför för ett statsbidragssystem som syftar till att stoppa alla försök med företagsdrivna daghem är genomgående ohållbara.

Vi är, i motsats till regeringen, övertygade om att kommunerna vid ett konkurrensneutralt statsbidrag bara skulle köpa barnomsorgstjänster av seriösa företag med erfaren förskolepersonal. Tron att kommunerna skulle kasta sig i händerna på oseriösa företag vittnar om en häpnadsväckande syn på kommunalt självstyre och kommunal demokrati.

Regeringen, som emellanåt bekänner sig till en marknadsekonomisk grundsyn, uppvisar i propositionen en märklig syn på privat företagsamhet. Regeringen tycks utgå från att privata företag för att få vinst i barnomsorgen kommer att ge en dålig kvalitet. Motsatsen är naturligtvis fallet. Företagen vet att de förlorar kontrakten med kommuner om daghemsverksamhet om de missköter sig, och de vet att deras verksamhet står under noggrann uppsikt av föräldrar, fack, socialförvaltning och massmedier. Bara företag som ger en god barnomsorg till rimliga kostnader har chans att överleva. Kvalitet i barnomsorgen är en förutsättning för långsiktig lönsamhet.

Regeringen tycks också tro att vinst måste åstadkommas "antingen genom en sänkt standard, genom höjda föräldraavgifter eller ökade statliga eller kommunala bidrag" (s. 6). Regeringen lever med andra ord i den allvarliga villfarelsen att verksamheter med en given resursinsats bara kan organiseras och genomföras på ett sätt. Men kvalitet och resursinsats är inte synonyma begrepp. Man får hoppas att åtminstone civilministern, som har ansvaret för moderniseringen av den statliga förvaltningen och servicen, har insett detta, även om regeringen i sin helhet inte gjort det.

Socialministerns ovan citerade omdöme är ungefär lika träffsäkert som påståendet att kvalitet i barnomsorgen mäts i kvadratmeteryta och personaltäthet. Också detta statiska synsätt skymtar i propositionen. Att det viktigaste för barnen och för föräldrarna i stället är att medarbetarna på daghemmen motiveras, stimuleras och entusiasmeras är ett faktum som dessvärre inte präglar regeringsförslaget. Detta är annars en generell sanning i all serviceverksamhet.

Den grundläggande värdering som återspeglas i propositionen är att

vinstsyftet i sig är suspekt och skadligt. Detta är en dogmatisk inställning, som vi trott att modern svensk socialdemokrati lämnat bakom sig. Avgörande kan rimligen inte vara om verksamheten ger vinst eller inte, utan om barnomsorgen har god kvalitet och rimlig kostnad. På i stort sett alla andra verksamhetsområden anser en bred majoritet i Sveriges riksdag att konkurrens och alternativ borgar för såväl kvalitet som rimliga kostnader. Av outgrundliga skäl anser uppenbarligen socialdemokratin att det inom just barnomsorgens område förhåller sig på rakt motsatt sätt.

I propositionen argumenteras mot all försöksverksamhet där barn är inblandade. "Enligt min mening skall inte verksamhet med barn bedrivas på detta sätt (dvs. försöksvis) – – –. Att lägga ned en verksamhet som barnen vant sig vid skulle vara inhumant mot barn och föräldrar" (s. 6–7). Denna uppfattning hos socialministern har uppenbarligen inte trängt igenom till socialdemokratiska kommunalpolitiker, i varje fall inte de som sysslar med skolfrågor i Stockholms kommun.

Med hänvisning till vad vi ovan anfört hemställer vi

1. att riksdagen avslår proposition 1983/84: 177,
2. att riksdagen beslutar att statsbidraget till den kommunala barnomsorgen utgår lika oavsett om kommunen väljer att driva verksamheten i egen regi, via föräldrakooperativ, via andra ideella alternativ eller via privata företag.

Stockholm den 13 april 1984

JAN-ERIK WIKSTRÖM (fp)
JÖRGEN ULLENHAG (fp) KERSTIN EKMAN (fp)
KARL ERIK ERIKSSON (fp) INGEMAR ELIASSON (fp)